ב"ה | גיליון 822
ערב שבת קדש
פרשת **תולדות** תשפ"ז

** *		
17:19	16:22	י-ם
17:20	16:23	ת"א
17:18	16:21	חיפה
17:21	16:25	ב"ש

אוצר הנפש

עלון שבועי בענייני תורת הנפש ותיקון המדות משיעורי **הרב יצחק גינזבורג** שליט"א

אוצר הפרשה

יראה חיצונית ויראה פנימית

מתוך כתר שם טוב צג: לאחר חידוש בארות אברהם אביו חופר יצחק גם את הבארות השייכות למדתו שלו, מדת היראה. הבארות הראשונות שחופר יצחק, עשׂק ושטנה, שייכות ליראה החיצונית, יראת העונש, שדווקא היא היראה הנוגעת לגוים – יצחק חופר את הבארות הללו כדי לתקן את הגוים לפי המדרגה שלהם עצמם. גם זה ענין אקטואלי, כדברי הרבי לרמטכ"ל בר-לב ש"רק יראת עונש ופעולות תגמול ביכולתה למנוע חבלנות" – אי אפשר להתחיל לתקן את הגוים בלי יראת העונש כדבעי. אכן, הפלשתים טענו שהם רוצים את מדת האהבה של אברהם. הסימן הראשון של עבודה שגויה הוא שהאדם מחפש עבודה שאינה שייכת לו, כמו שהפלשתים, שתיקונם יראה חיצונית, טוענים פתאום שהם רוצים את מדת האהבה – מדתו של אברהם, שהם עצמם סתמו את הבארות שלו.

יצחק אבינו נעתק מהמקום בו חפר את שתי הבארות הקודמות, בארות היראה החיצונית, ובאילו אינו עוסק עוד בתיקון הגוים, אלא חופר את הבאר ששיכת לו בעצם (ששרשה בגבורה דעתיק), באר של יראה פנימית – "ויעתק משם ויחפֹּר באר אחרת ולא רבו עליה וגו'". דבקותו של יצחק ביראה הפנימית גורמת ל"יתפרדו כל פֹּעלי און" אצל הפלשתים.

(בראשית פ"ד)

אוצר השו"ת

להתחזק באמונה

שאלה: מהי העבודה של תקופת חבלי משיח?

תשובה: כבר הבעל שם טוב אמר שעיקר הנסיון של עקבתא דמשיחא, של חבלי משיח, הוא להתחזק באמונה – אמונה שהיא למעלה מטעם ודעת, בלי שכל. צריך להגיע רק לנקודת האמונה – האמונה שירשנו מאברהם אבינו, ראש כל המאמינים, עליו נדרש "תשורי מראש אמנה". באברהם נאמר "והאמן בהוי' ויחשבה לו צדקה", הצדקה שלו היא האמונה שלו, הפיזור שלו, שהוא נותן את עצמו לגמרי לכלל, מוסר את עצמו לכלל, מוכן למות, להקריב את עצמו לגמרי עבור הכלל.

מהי הסגולה, שלנו, עם ישראל? האמונה שלנו, שלמעלה מכל השגה.

האות של חדש כסלו היא ה-ס, סובב, עיגול – עיגול גדול הסובב כל עלמין, עצמותו יתברך, סובב בלי עלמין בכלל, בלי העלם בכלל.

(ר"ח כסלו פ"ד)

אוצר הפתגם

ס, שהיא הסובב כל עלמין – אין ל-**ס** לא ראש ולא סוף, "נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן". היום משתמשים בביטוי 'סגירת מעגל', יש בגיל ששים איזו סגירת מעגל. היום ה-**ס** בשנה הוא ר"ח כסלו וכתוב בספר יצירה שה' ברא את חדש כסלו באות **ס**. חדש כסלו הוא החדש של חנוכה.

כתוב ש**כסלו** לשון בטחון – **כסל** בתנ"ך לשון בטחון – וגם על פי החסידות החוש הפנימי של כסלו הוא מדת הבטחון. בעלי הבטחון הגדולים ביותר הם החשמונאים, שהיו מעטים נגד הרבים וכו', אבל הם לקחו את כל עם ישראל אתם.

(כ"ב אב פ"ג)

אוצר התבונה

יצחק האופטימי ויעקב הפסימי

איך אני יודע שיצחק הוא אופטימי ושיעקב הוא פסימי? פשוט מאד: מה ההוה-אמינא של יצחק לברך את עשו? כמה שעשו מרמה אותו, הוא יודע טוב-טוב שבהתנהלות והתנהגות היום-יומית שלו הוא לא צדיק אלא הפך הצדיק. איך אני יודע? רש"י מביא בשם חז"ל שיצחק יודע ש"אין שם שמים שגור בפיו [של עשו]". ממילא מובן שהוא לא צדיק, לא כמו יעקב ששם שמים שגור בפיו. לכן יצחק מתבלבל, "הקֹל קול יעקב", שם שמים שגור בפיו, לא כמו עשו הרשע. אם הוא יודע שעשו הוא לא צדיק, למה הוא רוצה לברך אותו? "כי ציד בפיו", הוא רואה נשמות מאד גדולות, נשמות משיחיות, בפנימיותו-בפיו של עשו, והוא רוצה לברר אותן. הוא חושב שעם הברכות שלו הוא יוכל לברר אותן.

מה הטעות שלו? שהוא טפה יותר מדי אופטימי. לא סתם טפה – יותר מטפה. רבקה וגם יעקב יודעים זאת היטב. מה סוברת "רבקה אֹהבת את יעקב"? יעקב ורבקה הם ראש אחד, כמו שיצחק ושרה הם ראש אחד – הוא "בן לשרה" דווקא, לא לאברהם (הגם שבעקדה הוא זכה להתכלל ולהתחבר עם אברהם אבינו, עד שכל אחד נכנס ממש לתוך השני). איך יודעים שיעקב חושב שיצחק מדי אופטימי? איך הוא מבטא את זה? בהמשך הוא אומר "ואני אתנהלה לאטי... עד אשר אבֹא אל אדני שעירה". שואלים חז"ל – הרי לא מצאנו בתורה אף פעם שהוא הגיע לעשו, לשעיר. היתכן? הוא שקרן? הרי הוא אמת, "תתן אמת ליעקב", "יעקב איש תם" אותיות יש אמת! מסבירים שההבטחה שלו היא אכן הבטחה, "עד אשר אבוא אל אדוני שעירה", אבל זו הבטחה לעתיד לבוא, ובשיבוא משיח באמת "ועלו מוֹשִׁעים בהר ציון לשפֹט את הר עשו והיתה להוי' המלוכה", הכל יתקיים.

אם כן, מהי הפסימיות של יעקב? עוד כלל גדול: יעקב יודע שאי אפשר לברר את עשו בפעם אחת, פתאום, ב"פחד פתאֹם". הדרך הזו – שאנחנו ניצור את ה"פחד פתאם" ונוציא בבת אחת את כל הניצוצות הקדושים מעשו – לא עובדת כאן ועכשו בעולם הזה.

מה יקרה בפועל אם יצחק יברך את עשו? אחד משני דברים: או שהשפע שלו, כמה שהוא בא ממקום גבוה מאד-מאד, בכל אופן ישקע וייטמע בתוך הקליפות – נגד הסברא של יצחק. זו אפשרות אחת, רעה. אפשרות שניה, אולי עוד יותר רעה, שהאור שיצחק הולך עכשיו להמשיך לעשו יהיה כל כך גדול, שבמקום לברר את הניצוצות הוא פשוט ישבור אותו לחלוטין, שגם הטוב ילך לאיבוד – כל כולו ילך לאיבוד.

לכאורה, יש איזה ענין שהכל ילך לאיבוד. מה הענין? "באבֹד רשעים רנה", "יצחק ירנן". אבל, מסבירים בחסידות, שגם כאשר יש תופעה של "באבד רשעים רנה" המשמעות היא לא שהרשעים הלכו לאיבוד לגמרי, אלא רק שהם יצטרכו לחזור בגלגול אחר כדי להתקן, להוציא מהם את הניצוצות הקדושים שעדיין נמצאים בהם. לכן ה"באבד רשעים" רק ימשיך את אורך הגלות, עד שיסתיימו כל הבירורים. זהו חידוש 'פחד'. חושבים 'טוב, נגמור עם הרשעים, נהרוג את כולם בבת אחת, ואז תהיה רנה לצדיקים'. אבל כתוב שלא, זו טעות – אז יצטרכו אותם רשעים, שיש בהם עדיין איזו לחלוחית של ניצוצות קדושים, לחזור בגלגול ועוד גלגול עד שיתוקנו, יקח הרבה זמן, היות ש"וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח". לא מדובר רק על ניצוץ של יהודי. גם על הניצוץ בתוך הגוי הרשע ביותר – ה' חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח.

איך נסכם את הנקודה בעוד צורה? שליצחק יש ראש של כלל ואילו ליעקב יש ראש של פרט. זהו עוד מושג מאד חשוב. יש "כלל שהוא צריך לפרט", ויש "פרט שהוא צריך לכלל", ויש "כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט". גם בהשגחה יש השגחה כללית והשגחה פרטית. מי שרגיש לפרטים יודע שהעבודה היא איטית, לא זבנג אחד וגמרנו – הכל לוקח זמן, "ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני ולרגל הילדים עד אשר אבוא אל אדוני שעירה". גם לכך קוראים אופטימיות לעומת פסימיות. מי שחושב בגדול, מה שנקרא ראש של כלל, הוא מאד אופטימי – שאפשר הכל לעשות בבת אחת. מי שחושב על הפרטים, ראש של פרט, יותר פסימי – הוא יודע שתהליך לוקח זמן, ועד שמגיעים ליעד יש גם הרבה נפילות וכשלונות בדרך.

> יש אופטימיות אמתית, דקדושה, כמו האופטימיות של יצחק – שהוא מאותו שרש. אבל יש אחד שהוא מעולם התיקון, קורא את המפה כפי שהיא, והוא יחסית פסימי – והוא יודע שתהליך הגאולה לוקח זמן

דוגמה נוספת, הסבה שעולם התוהו נשבר כי היה כל כך אופטימי במחשבת "אנא אמלוך". מה פירוש "אנא אמלוך"? שהוא חושב באמת שהוא יכול לתפוס את המלוכה, למלוך על כל העולם ולתקן את כל העולם, בבת אחת, לפי השיטה הפוליטית שלו. עולם התהו, בגלל האורות המרובים, הוא סופר אופטימי – הוא ב'היי', הוא לא מאוזן, לכן הוא נשבר. באיזה כיוון הוא לא מאוזן? הוא לא בדבאון. כל אחד מאותם מלכים שאמרו "אנא אמלוך" הוא לא מדוכא בכלל. אדרבא, הוא אופטימי מאד-מאד, ב'היי' גדול ביותר.

יש אופטימיות אמתית, דקדושה, כמו האופטימיות של יצחק – שהוא מאותו שרש (אורות ד-סג שמעל ל-מה של עולם התיקון). אבל יש אחד שהוא מעולם התיקון, קורא את המפה כפי שהיא, והוא יחסית פסימי (כמו גדולי הצדיקים של הדורות הקודמים, שידעו ואמרו ברור שמשיח לא יבוא בימיהם...) – והוא יודע שתהליך הגאולה לוקח זמן (והרבה מאד סיעתא דשמיא...).

(כ"ח חשון פ"ו)

קהילה עיצוב: דנה אביחיל | 054-6580146